Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 169. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 2-го ВЕРЕСНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS THURSDAY, SEPTEMBER 2, 1954. JERSEY CITY and NEW YORK, No. 169. VOL. LXI.

КОМІСІЯ ВВАЖАЄ ВИННИМИ СЕН. МЕККАРТІ І СТІВЕНСА

НАЙБІЛЬШ ВИННИЙ КОН; СТІВЕНСОВІ ЗАКИДАЄ КОМІСІЯ НЕРІШУЧІСТЬ

Вашингтон. — Постійна Сенатська Слідча Комісія закінчила свою працю і проголосила вирок в справі спору між сенатором Джозефом МекКарті і секретарем армії Робертом Т. Стівенсом на основі слідства, що тривало 36 днів, від квітня до червня цього року. Комісія вважає, що провинилися обидві сторони: МекКарті та його правний дорадник Рой Кон, а також і секретар армії Стівенс. Окремо проголошено вирок республіканської більшости та демократичної меншости, бо ця комісія складається з трьох демократів і трьох республіканців та з республіканського голови цієї комісії. Вирок більшости стверджує, що сенатор Мек Карті особисто не шукав протекції для свого бувшого співробітника Дж. Дейвіда Шайна, але республіканська більшість вважає, що сенатор МекКарті винний в тому, що він дозволив своєму співробітникові Конові старатися про те, щоб армія з привілеями трактувала вояка Шайна. Зате три демократичні сенатори заявляють, що сен. МекКарті заслуговує на догану за те, що Кон використовував своє становище на те, щоб виробити протекцію Шайнові. Республіканська більшість твердить, що секретар армії Стівенс провинився в тому, що він допустився „угодовства" в відношенні до Шайна, бо не рішуче ставився до справи протекції для цього вояка, і не повідомив негайно про те, що співробітник сенатської підкомісії старається про привілеї для Шайна. Демократичний вирок дещо навіть лагідніший від вироку республіканської більшости. Демократичні сенатори заявляють, що сенатор МекКарті провинився в тому, що крізь пальці дивився на те, як Кон використовував своє становище та шукав протекції для свого товариша Шайна. Демократичні члени комісії визнають винними секретаря армії Стівенса та правного представника армії Адамса в тому, що вони протекційним відношенням до вояка Шайна старалися відкласти слідство в армії, де, за твердженням сен. МекКарті, мали находитися комуністи. Головні пункти цього спору такі: 1. Чи сенатор МекКарті і його дорадники Кон і Френсіс Карр старалися здобути потекційне трактування вояка Шайна, використовуючи свої становища в комісії, яка мала досліджувати комуністичні впливи в армії. 2. Чи секретар армії Стівенс і правний заступник армії старалися протекційним відношенням до вояка Шайна спричинити відложення слідства в армії. Вироки республіканської більшости і демократичної меншости стверджують, що провинилися обидві сторони.

38 ОСІБ ЗГИНУЛИ ВНАСЛІДОК ГУРАГАНУ

ПІД ЧАС ГУРАГАНУ МИНУЛОГО ВІВТІРКА: Якийсь пішоход на Болт Парквей в Брукліні тримається дерева, що й саме тріщить під напором вітру.

Ню Йорк, Н. Й. — 31 серпня пройшов над східнім узбережжям ЗДА сильний гураган, який спричинив багатомільйонові матеріяльні шкоди, вбиваючи 38 осіб. Цей гураган виник коло Флориди і посувався з малою швидкістю вздовж східніх берегів ЗДА, але вночі на 31 серпня несподівано збільшив свою швидкість, доходячи до 95 миль на годину. Своїм крилом зачепив він стейт Ню Йорк, спричиняючи великі шкоди на Лонґ Айленді, а в місті Ню Йорк піднесений приплив океану залив деякі вулиці. Найбільші шкоди від цього буревію в стейтах Нової Англії, Конектикат і Массачусетс, де гураган набрав найбільшої сили. В багатьох місцевостях не було електрики, бо повалені дерева перервали електричні проводи. З багатьох домів буревій скинув дахи, вода з сильного дощу позаливала вулиці, що поліція і члени повітряної оборони мусіли евакуювати мешканців із загрожених домів. Бюро погоди не остерегло мешканців, бо не передбачало, що гураган посуватиметься з такою великою швидкістю. В місті Бостоні, Масс., гураган загрозив падінням старинну церкву, якої горішня частина зовсім похилилася набік.

Здисципліновані німці — чекають розвитку подій

Бонн. — Відкинення французьким парляментом пакту Оборонної Спільноти, що мав автоматично признати Західній Німеччині суверенність і право відбудувати 12 дивізій, є поважним ударом для політики канцлера Аденауера. Однак німці були вже приготовані на такий розвиток подій після невдачі Брюссельської конференції, і тому вістка з Парижу не потрясла занадто німецькою публічною опінією. „Деякі державні (західньо-німецькі) керівники сердиті на французьких парляментаристів. Але, поминаючи особисті почування, члени західньо-німецького уряду, розуміючи, які поважні наслідки для Німеччини має відкинення оборонного пакту, достатньо здисципліновані, щоб бачити політичну конечність — зберігати поміркувану й примирливу поставу у відношенні до Франції" — характеризує настрої західньо-німецького політичного світу спеціяльний кореспондент „Ню Йорк Таймсу". Американський престиж зазнав нового пониження в очах німців. Всі сподіваються тепер з'ясування нових цілей німецької політики канцлером Аденауером, але він мовчить, поки порозуміється з Лондоном і Вашингтоном. Лідер німецьких соціялістів Олленгауер заявив: „Західній пакт помер і з ним померла політика Аденауера, оперта на тому пакті".

Комуністи респектують тільки силу — каже ген. Кларк

Атланта, Джорджія. — Генерал Марк В. Кларк заявив, що ЗДА мусять вести „тверду" політику у відношенні до комуністів, бо це єдиний засіб не допустити до нової війни. У своїй промові в Ротари клюбі генерал Кларк сказав, що „комуністи респектують тільки силу, а зневажають слабих", і тому ЗДА мусять затримати свою військову силу. „Ми не смієме вмішатися в таку війну, яку мусіли вести в Кореї". Він додав: „Це була наша перша проба сили з комуністами і ми не повинні були дати себе перемогти". Кларк заявив, що він тішиться з того, що деякі американські хлопці повернуться з Кореї, хоч з того будуть також тішитися й комуністи. В окремому інтерв'ю з журналістами Кларк сказав, що він в головному погоджується з політикою президента щодо закордонної і внутрішньої політики ЗДА, яку веде президент Айзенгавер і його уряд. Кларк ніколи не пропонував починати ЗДА запобіжну війну, але ЗДА повинні вести тверду політику супроти комуністичних держав і бути готовими до відплати, коли б Совєти почали наступ.

ДЖ. Ф. ДОЛЛЕС НАЗИВАЄ „ТРАГЕДІЄЮ" СТАНОВИЩЕ ФРАНЦІЇ ДО ОБОРОННОГО ПАКТУ

ПЕРЕД ВІДЛЕТОМ ДО МАНІЛІ НА АЗІЙСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ, ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ЗАПРОПОНУВАВ НАГЛЕ ЗАСІДАННЯ РАДИ НАТО

Вашингтон. — Державний секретар Дж. Ф. Доллес відлетів у вівторок до столиці Філіппін Манілі на конференцію Ради, існуючої за філіппінсько-американським пактом взаємної безпеки, що призначена на 4 вересня, і конференцію 8-ми держав для покликання до життя пакту безпеки для південно-східніх азійських країн, що розпічнеться 6-го вересня. Безпосередньо перед своїм виїздом із ЗДА державний секретар склав широку заяву про становище ЗДА у справі відкинення французьким парляментом західньо-европейського пакту Оборонної Спільноти. Доллес назвав ту подію „турботливою" і „трагедією". Він не скривав невдоволення Америки поставою французького парляменту, яку назвав вузьким націоналізмом, що дістав піддержку від комунізму. Доллес пригадав своє становище з квітня ц.р., коли то він, промовляючи на Раді НАТО, вказував на конечність скликання надзвичайного засідання Ради НАТО на випадок, якщо французький парлямент відкинув би пакт Оборонної Спільноти. Тепер, мовляв, це сталося і тому Рада НАТО мусить зійтись якнайшвидше та подумати про нову форму скріплення безпеки Заходу. Доллес признав, що американська політика у відношенні до Европи мусить бути перевірена, але водночас підкреслив, що вона надалі буде відкидати ізоляціонізм і що ЗДА не приймуть ніяких далекойдучих рішень без попереднього порозуміння з своїми союзниками. Доллес підкреслив, що Західня Німеччина мусить дістати якнайшвидше суверенність, бо не може бути покарана за те, що пакт Оборонної Спільноти, який давав ту суверенність, провалився без її вини.

Тим часом в західніх европейських столицях настала метушлива діяльність, яка намагається опанувати небезпеку хаосу, яка постала після відкинення Францією пакту Оборонної Спільноти. Сам французький прем'єр виголосив у французькому парляменті довшу розмову, яка — за словами кореспондента „Ню Йорк Таймсу-" — своїм тоном вказувала радше на вдоволення прем'єра, що пакт Оборонної Спільноти відкинено. Мендес-Франс ні трохи змістом і тоном свого виступу не схилявся до погляду американського державного секретаря, що рішення французького парляменту було трагедією. Він заявив, що в найкоротшому часі будуть виготовлені нові проєкти розв'язки проблеми безпеки Европи в рямцях Атлянтійського пакту і французько-німецької злагоди. Французький прем'єр не ввійшов, зрештою, в ніякі ближчі детайлі цієї справи. Французький парлямент більшістю 418 голосів проти 162 відложив свою сесію до 3 листопада ц.р., але Мендес-Франс заповів можливість, що парлямент буде скликаний раніше, особливо для справи признання Західній Німеччині суверенности.

Англійський міністер закордонних справ удруге перервав свої ферії і прилетів до Лондону на засідання ради міністрів у справі ситуації, що настала після понеділкового історичного рішення французького парляменту. Іден уважає, що ситуація в Західній Европі настільки поважна, що він відкликав плянований виїзд до Манілі на далекосхідню конференцію. Англійською делеґацію проводитиме маркіз Рідінг, що має титул міністра в закордонному міністерстві. Тоді, коли Мендес-Франс — як повідомляє преса — задумує переконати Англію, щоб у новому пакті Англія була безпосереднім партнером інших західньо-европейських держав і щоб таким чином Франція не була „залишена віж-у-віч з німецьким імперіялізмом", то Англія задумує переконати Францію, що Західня Ніемччина повинна стати рівнорядним членом НАТО. Для цього треба згоди Франції, бо кожного нового члена НАТО може прийняти тільки за одностайною згодою всіх його членів. Сама ж Західня Німеччина, за відомостями з Бонн, буде жадати тепер повної суверенности, а не обмеженої, як це передбачав пакт Оборонної Спільноти. Коли, мовляв, Франція відкинула той пакт, то і для Німеччини його постанови неважні.

Стівенсон критикує Айзенгавера за закон Тефта-Гартлі

Шікаґо, Ілл. — Бувший демократичний кандидат на президента Адлей Стівенсон промовляючи до 3,500 делеґатів Міжнародного Братства Електричних Робітників, яке об'єднує 650,000 членів, критикував президента Айзенгавера за те, що він не дотримав своєї обіцянки і не подбав за зміну робітничого закону Тефта-Гартлі. Провідник демократів заявив, що Айзенгавер не оправдав довір'я світу праці в справедливість, коли пропонував, щоб страйки могли відбуватися аж тоді, як в таємному голосуванні більшість робітників, під керівництвом представників уряду або працедавців заявляться за страйком. Стівенсон критикував і Крайову Раду Робітничих Відносин, яка складається з людей, що довгі роки співпрацювали з працедавцями. „І ці люди, сказав Стівенсон, мали б запропонувати зміни в антиробітничому законі Тефта-Гартлі". Вони пропонують збільшити вплив працедавців на робітничі організації, і на кожному кроці обороняють працедавців, а не робітників. Стівенсон критикував оптимістичні заяви урядових представників в справі безробіття, бо в дійсності є коло п'ять мільйонів безробітних.

Адмірал Радфорд про збройні сили ЗДА

Вашингтон. — Голова Об'єднаних Шефів Штабу адмірал Артур В. Радфорд на зборах Американського Леґіону виголосив промову про збройну силу ЗДА. „Вірю, сказав адмірал Радфорд, що в наших збройних силах ми маємо обдарованих уявою і многосторонніх вояків, моряків, летунів і морських піхотинців, що є найкращі в світі". Армія складається з 19-ох дивізій, з яких майже половина стоїть закордоном — в Кореї і в Німеччині. Дивізії, що розташовані в цій країні, відбувають постійний вишкіл, і готові на всякі труди в різному кліматі і в кожному часі. Армія має протилетунські батальйони та потрібну протилетунську зброю, а також іншу зброю: 280-мм гармати, вільні ракети, керовані стрільна та нові панцерні авта. Крім цього постійно збільшуються роди нової зброї, які підносять бойову, дефензивну і офензивну силу армії. Наша фльота має 1,100 оперативних кораблів і коло 10,000 літаків, а щороку її летунська сила збільшується коштом двох більйонів долярів. Фльота матиме незабаром модерного типу нищильники, кораблі з керованими стрільнами, атомовий підводний човен і чотири нові 57,000-тоннові літаконосці типу Форрестола. Морська піхота складається з трьох дивізій і трьох летунських крил. Летунство має 115 летунських крил, а в червні 1957 року матиме 137 крил. Воно має такі бомбовики, які можуть завезти атомову зброю в кожне місце землі. Але, сказав адмірал Радфорд, наших резерв є ще замало, щоб запевнити безпеку цій країні, і в цьому напрямку потрібні зміни. Об'єднана Команда Континентальної Повітряної Оборони поліпшує оборонну систему проти ворожого летунського наїзду на цю країну.

В СССР касують уніформи, за винятком війська

Москва. — Недавно появився був розпорядок про уніформування учнів і учениць совєтських середніх шкіл, а швидко потім не тільки відкликано той розпорядок, але й видано інший, за яким касується уніформи в різних катеґоріях звання і праці в СССР. Уніформи будуть надалі збережені тільки для війська, для залізничників і шахтарів. Зрештою, не тільки всі державні урядовці, але навіть вартові, що пильнують безпеки й порядку на великих підприємствах, чи стоять при входових брамах і дверях,носитимуть цивільний одяг. Це має підкреслити „мирний" характер Совєтського Союзу та піднести повагу військовиків.

Бракує 166,900 вчителів

Вашингтон. — Федеральний комісар для справ виховання д-р Семюел М. Бравнелл заявив, що цього 1954-1955 шкільного року в публічних і середніх школах бракує 166,900 учителів. Уряд звернувся з закликом до молоді, яка могла б працювати в шкільництві, щоб вона допомогла виховувати й навчати 38 мільйонів американських дітей, що цього шкільного року запишуться до шкіл. Число учнів збільшиться на два мільйони. Число у публічних школах збільшиться на 5.6 відсотка, а в середніх — на 3 відсотки. Таке збільшення учнів в цьому році вважають за незначне, ще діють наслідки господарської депресії в 30-их роках, коли зменшилося число народин. Число учнів становить 23 відсотки всього населення ЗДА. На освіту в цьому році мають видати в публічних і приватних школах коло 14 більйонів долярів. Відчувається великий брак приміщень на шкільні кляси, — в 1954/5 шк. р. коло 370,000. Ще більший брак учителів і шкільних будинків відчуватиметься 1959/60 року, коли число всіх учнів досягне 46 мільйонів.

Повітряні пікети охоронятимуть кордони ЗДА

Сакраменто, Каліфорнія. — Команда летунських сил повідомляє, що крім радарових станиць охоронятиме узбережжя ЗДА ще й „повітряна лінія пікетів", яка складатиметься з літаків із радаровими механізмами. Ці літаки патрулюватимуть вздовж узбережжя зі швидкістю 300 миль на годину і негайно повідомлятимуть команди повітряної оборони про ворожий налет. Бриґадний генерал Кеннет Г. Джібсон заявив, що треба припускати, що ворог може знати місця, де розташовані наземні радарові станиці і тому може спробувати продертися поміж них. Але ворог не зможе незауваженим перелетіти через повітряну „пікетову лінію літаків„ які постійно патрулюватимуть у повітрі і повідомлять країну про небезпеку, поки ворог досягне американського узбережжя. Таким способом охоронятимуть західнє і східнє узбережжя ЗДА. Повідомлення цих літаків із радаровими механізмами про ворожий налет викличе відплатний налет ЗДА на ворожу країну, яка заатакує ЗДА.

Міжпарляментарна Унія про ревізію чартеру ОН

Відень. — Американські делеґати на конґресі Міжпарляментарної Унії у Відні, сенатори Вайлі та Кіфавер і конґресмен Рейнс, республіканці й демократи, одностайно заявляли про підтримку Американкою установи Об'єднаних Націй, як найкращого засобу зберігання і закріплення миру, але водночас підкреслювали конечність перевести ревізію чартеру Об'єднаних Націй. Вони вказували на зловживання Совєтським Союзом правом „вета", внаслідок чого Рада Безпеки фактично спаралізована. В подібному дусі висловлювалися також парляментаристи з Пакістану, Туреччини й Фінляндії. Зате болгарський делеґат скаржився, що це З'єдинені Держави не пускають „вільної" Болгарії до Об'єднаних Націй.

Англія висилатиме зброю Єгиптові

Лондон. — Англійський уряд скасував ембарґо на транспорти зброї, адресовані до Єгипту, проголошене в жовтні 1951 року, коли то Єгипет виповів був англо-єгипетський договір з 1936 року про Суез. Теперішнє рішення базується на останній мирній полагоді справи Суезу. Щоб розвіяти острах, який настав в Ізраїлі, Англія пояснює, що існує договірна ґарантія, що зброя, висилана Єгиптові, не буде вжита для ніяких аґресивних цілей. За договором між ЗДА, Англією і Францією з 1950 р., ці три держави заґарантували непорушність усіх державних кордонів на Близькому Сході. — В Каїро єгипетський уряд прийняв з великим вдоволенням рішення англійського уряду. Речник єгипетського уряду заявив, що можна сподіватися побільшення єгипетської армії при допомозі Заходу до пів мільйона вояків впродовж одного року.

ЗДА просять Зарубіна побачитися з Растворовим

Вашингтон. — Державний департамент повідомляє, що він висилає нову ноту до совєтського амбасадора Георгія Н. Зарубіна, в якій відкидається совєтські обвинувачення про схоплення Растворова і дається можливість совєтському амбасадорові побачитись і поговорити з бувшим совєтським шпигуном Растворовим. Державний департамент просив Зарубіна 13 серпня зустрітися з Растворовим, але він не схотів цього зробити і навіть не відповів на запрошення. Растворов заявив на пресовій конференції, що він „хоче жити як порядна людина". Не знати, де живе Растворов, але догадуються, що він перебуває в районі Вашингтону.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** заплатив за вступ на стейтовий ярмарок в Ди Мойні, Айова, даючи доляра за себе і за бувшого президента Герберта Гувера. Секретар ярмарку заявив, що за вступ на цей ярмарок мусять платити всі без вийнятку, бо від 1946 року існує таке зарядження. Пізніше дирекція зарядила вільний вступ для всіх під час побуту Айзенгавера, але президент не скористав з того.

● **Чотири брати** Алберт, Метт, Джозеф і Френсіс Германи не бачилися впродовж 21 року, коли вони розлучилися після смерти батька і жили в різних стейтах ЗДА. Тепер вони зустрілися на зборах Американського Леґіону в Вашингтоні. Вони плянують зорганізувати з'їзд, щоб побачитися ще з своїми чотирма сестрами.

● **Летун Рубен Еспіріту** одружився в Англії, де служив при війську, і повернувся до ЗДА, а його жінка Ріта прилетіла до Ню Йорку аж тепер. Тут вона загубилася і чоловік два дні шукав її по місті, не заставши на летовищі, бо літак, яким вона прилетіла, прибув швидше, як вона повідомляла. Аж в редакції одного щоденника, який вмістив світлину Ріти, чоловік знайшов свою дружину.

● **Президент Айзенгавер** іменував генерала Люшіюса Д. Клея головою дорадчого комітету для будови шляхів у ЗДА. Цей комітет має запроєктувати, яким способом видати на будову нових шляхів 50 більйонів долярів впродовж найближчих десятьох років.

● **Після смерти** бразилійського президента Варґаса ліві елементи в Бразилії задумують зорганізувати дводневний страйк, щоб уряд не допустив до підвишки цін та до знецінення гроша. Страйком кермують комуністи, щоб викликати непорядки в країні.

Залежність ЗДА в сирівцях від закордону — небезпечна під час війни

Вашингтон. — Окрема Конґресова Підкомісія для внутрішніх і інсулярних справ, впродовж 10-ох місяців вивчаючи справу залежности ЗДА від закордонних заморських сирівців, прийшла до висновку, що Західня півкуля повинна усамостійнитися і мати в себе всі важливі сирівці, потрібні для оборонної продукції. Тепер ЗДА закуповують ті сирівці закордоном в азійських та африканських країнах і магазинують. Але під час війни ті заморські країни можуть бути невтральними або навіть і ворожими до ЗДА, і тоді ЗДА залишаться без сирівців, потрібних для оборонної продукції. Є ще одна перешкода, яка позбавила б ЗДА потрібних їм сирівців, а саме — вороже летунство і совєтські підводні човни, які можуть спаралізувати плавбу на океанах. Підкомісія переслухувала багато визначних фахівців у цій справі: інженерів, науковців, військовиків та інших спеціялістів.

Михайло Воскобійник на відвідинах у ЗДА

Ню Йорк. — В половині минулого місяця приїхав у відпустку на кількамісячні відвідини до цієї країни член УНРади та донедавній керманич ресорту преси й інформації Виконного Органу УНРади, п. Михайло Воскобійник. Він твердить, що він приїхав приватно на відвідини до своїх братів та за їх кошти, але ВО УНРади, користаючи з цієї нагоди, дав йому низку доручень і уповноважень, зокрема щодо дальшого затіснення зв'язку з американсько-українським громадянством та їх інституціями. Перебуваючи в цій країні, п. Воскобійник, у порозумінні з місцевим представництвом ВО УНРади та УККомітетомі, плянує відвідати більші наші громади та поінформувати їх про працю Державного Центру та про положення українців на еміґрації в Зах. Европі. Побувши перші дні в гостині у свого брата у Филаделфії, п. Воскобійник відвідав представництво ВО УНРади в Ню Йорку, склав чемностеву візиту Американському Комітетові визволення від большевизму і українським церквам у Ню Йорку, а минулого вівтірка відвідав головну канцелярію УНС і редакцію „Свободи" та плянує відвідати теж інші наші установи й інституції. Ред. М. Воскобійник, 36-літній член ЦК УРДП та заступник генерального секретаря тієї партії і її представник в УНРаді, одушевлений ґрандіозністю Ню Йорку і тієї частини Америки, яку уже побачив.

В СВІТІ

● **Совєтські воєнні кораблі,** що до цього часу пильнували доступу до 12-милевої прибережної зони, в якій балтійським рибалкам — шведам, фінам чи данцям — заборонена риболовля, відплили до совєтських портів. Москва перестала переслідувати рибалок балтійських держав, бо навіть запропонувала конференцію у справі рятування їх на випадок бурі. Досі совєтські кораблі не відгукувались навіть на сиґнали СОС.

● **Фрідріх Шнайдергайнце** — ще один східньо-німецький достойник, що його „вичистили" з комуністичного уряду. Він був віце-міністром постачання і на нього скинули вину за погані доставки.

● **Шістьох молодих росіян** закінчили подорожування по Англії, куди вони прибули на запрошення квекерської організації Молоді Приятелі. Вправді та організація запропонувала була, щоб совєтські гості не мали більше, як по 20 років життя, але Москва вислала „юнаків" у віці від 25 до 35 років. На від'їздному вони скаржилися, що англійська молодь замало знає про Росію і „мирні настрої совєтської молоді".

● **У Токіо** арештовано голову торговельної фірми, який нелеґально виміняв був урядовцеві міністерства закордонних справ, Шікеру Таґаморе, 500 дол. Виявилося, що цей останній був совєтським шпигуном і дістав тих 500 дол. за різні державні папери, продані совєтському шпигунові Юрієві Растворову. Тепер Растворов зрадив всіх своїх колишніх доносщиків.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЦІЛІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЗАКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ

У тому самому часі, як французький парлямент „убив" справу Европейської Оборонної Спільноти, як англійські лейбуристи з тихого благословення урядових консерватистів завели — своєю поїздкою до червоного Китаю через Москву — новий танець на нуту співіснування та співпраці і як ціла міжнародна політика вільного світу почала, здавалося б, котитись по похилій дошці в невідому пропасть, президент Айзенгавер уважав за відповідне сказати своє слово в тих справах в імені найбільшої та найрішучішої на антибольшевицькому фронті потуги. Форум Американського Леґіону, на якому президент Айзенгавер виступив, надав тому виступові спеціяльної ваги. Бо Американський Леґіон об'єднує великі десятки тисяч тих, що на всіх світових побоєвищах кров свою проливали в обороні тієї ж самої волі, яка тепер знову і більше ніж коли загрожена.

Американська закордонна політика є тепер предметом особливої критики з усіх боків. Вороги називають її аґресивною, а спантеличені ворожою пропаґандою, всілякими внутрішніми труднощами, побоюваннями і пересудами приятелі готові й собі добачувати в тій політиці „загрозу" для своїх малих хвилевих інтересів, переважно уявних. Інші, які здають собі справу з большевицької загрози, критикують американську закордонну політику в цілком іншому напрямку, закидаючи їй лагідність та брак рішучости. Проте, вся ця критика відноситься майже виключно до метод, а не до принципів тієї політики. І тому добре було, що про ці принципи заговорив знову і пригадав їх найбільш авторитетно президент Айзенгавер.

„Ню Йорк Таймс", коментуючи промову президента, досить влучно поділив американську закордонну політику після другої світової війни на чотири фази. Перша фаза, безпосередньо після війни, була — на думку цієї газети — фазою нерішучости, наївности та цілої низки помилок, що випливали з такої ж наївної віри в можливість співіснування та співпраці між вільним західнім і рабовласницьким комуністичним таборами. Другу фазу, яка наступила після „пробудження" від „апізерського запоморочення", характеризує низка блискучих імпровізацій на зразок Доктрини Трумана, Пляну Маршала, берлінського „ліфту" і врешті Північно-Атлантійського Пакту. Третя фаза, започаткована комуністичною аґресією в Кореї, була фазою боротьби та „повного отверезіння". Четверта, теперішня фаза, що, перебравши гіркий досвід попередніх фаз, наступила після припинення війни в Кореї та Індо-Китаї, має всі познаки перманентної холодної війни.

Президент Айзенгавер, підкреслюючи наявність комуністичної загрози, з'ясував три головні цілі теперішньої американської закордонної політики, які могли б цілком: 1) заспокоїти занепокоєних і розгублених альянтів, 2) заспокоїти також ворогів, якщоб вони не мали агресивних цілей, або 3) перестерегти їх, якщо вони такі цілі мають, в чому ані президент, ані ніхто з реальних політиків не має жадного сумніву. З'ясовані президентом Айзенгавером цілі американської закордонної політики коротко такі: 1. Колективна оборона і виключення будь-якого ізоляціонізму з американського боку; 2. Мир, а не превенційна війна; 3. Політика, базована на реальній силі та її постійній розбудові американських військових резерв. Президент Айзенгавер заявив дослівно: „Іти шляхом ізоляціонізму означало б відступити більшість вільного світу комуністичному деспотові і зрештою занапастити й нашу власну безпеку. Навмисне вибрати шлях до війни означало б поставити нагло під загрозу цивілізацію, яку ми рішені зберегти".

Кожна розважна людина не може не погодитись і не схвалити таких цілей американської закордонної політики, зокрема в теперішніх обставинах. Але рівночасно не можна не звернути уваги на те, що вони не повні або не доскazані. Бо те, що сказав президент, є нічим іншим, як тільки тою самою „політикою здержування", засудом якої республіканська партія і сам президент у великій мірі перемогли у виборах два роки тому. Президент цілком оправдано є проти ізоляціонізму, щоб не „відступити комуністичній диктатурі більшість вільного світу". А що з „відступленими" вже тій диктатурі сотнями мільйонів волелюбних народів та з цілою концепцією „визвольної політики"? Вважаємо, що саме змагання до визволення поневолених повинно бути між головними цілями нашої політики. І президент це знає, бо ж це він навіть у своїй інавґураційній промові підкреслював, що світ не може існувати наполовину вільний і наполовину поневолений. Хочемо вірити, що промовчання тієї засади в останній промові не означає відступлення від неї.

ПРОВАЛ ПАКТУ ОБОРОННОЇ СПІЛЬНОТИ

Хоч про непопулярність західньо-европейського пакту Оборонної Спільноти у Франції писалося в міжнародній пресі майже від самого початку його постання, себто близько трьох років, а від двох тижнів, від невдачі Брюссельської к о н ф еренції, тільки чудо могло врятувати його, проте вислід голосування у французькому парляменті заскочив, збентежив і стривожив західню публічну опінію. Західній політичний світ, всупереч усім невтішним голосам із Парижу, сподівався, що в останній хвилині таки чудо станеться і що у парляменті Франції переможе холодний розум над гарячими почуваннями. Форма, в якій похоронено пакт, що мав скріпити військово-політичну силу Заходу, ще більш підкреслила найбільш характеристичну рису сучасної Франції: її надзвичайну перечуленість, нервозність і хитання між двома емоціональними екстремами — вірою у велич і силу Франції, що сама може бути стрижнем оборони всього християнського Заходу проти всіх зовнішніх небезпек, і водночас панічним страхом перед відродженням німецького мілітаризму.

Коли такі настрої можна ще зрозуміти у пересічного французького обивателя який сам пережив два неспровоковані наїзди німців два страхітливі спустошення країни впродовж 30 років, а з родинної хроніки знає про трагедію 70-их р.р. минулого сторіччя, — то всім не-французам, та ще й мешканцям іншого континенту, просто трудно уявити собі, чому в такому самому тоні національної гістерії виступили з приводу пакту Оборонної Спільноти такі французькі державні діячі, як колишній президент Оріоль, генерал де Голь чи Едуард Ерріо. Нема ніякого сумніву, що до припечатання долі того пакту у великій мірі свідомо спричинився теперішній прем'єр Франції, П'єр Мендес-Франс. З останніх його заяв видно було недвозначно його особисту ображеність на керівників п'яти західніх держав, що одностайним фронтом виступили були проти нього у Брюсселі, на керівників Англії, що відмовились піти йому назустріч під час минулотижневої наради в літній резиденції Черчила, врешті на державного секретаря ЗДА, який — мовляв — хотів бути „кращим знавцем французьких відносин", аніж він сам, французький прем'єр. Він не тільки не кинув на терези дебати у французькому парляменті власного авторитету, але не виступив в обороні доброго обичаю, щоб допустити до слова прихильників пакту, хоч його політичних противників, і не підтримав активно концепції перервати ратифікаційні наради парляменту на два тижні, для ще одної спроби договоритись із Заходом. У цій тактиці теперішнього французького прем'єра виявилась величезна особиста амбіція цього політика, який рішив доказати Заходові, що він мав рацію, коли вказував на безвиглядність пакту в його первісному тексті, і хотів перевести у Брюсселі такі зміни, що їх п'ять інших держав відкинули. Чи за тією амбіцією і тією політичною тактикою криється політична ціль, і яка саме — виявиться вже в найближчих днях-тижнях.

Покищо у Франції тішаться французькі максималісти, а не тільки у Франції, але й в усьому світі тріюмфують комуністи. Три роки Москва вела запеклу, вперту й послідовну боротьбу, щоб підмінувати пакт Оборонної Спільноти, щоб не допустити до відбудування західньо-німецької армії і до включення її в загальноевропейську армію під командуванням генерала Ґрунтера. Ніхто в світі не знає так чудово вартости німецьких дивізій по боці антикомуністичного Заходу, як сама комуністична Москва. Велетенські суми пішли на пропаґанду на французькому терені про зріст нацизму в теперішній Західній Німеччині і про загрозу від відродження німецького мілітаризму. Прерізні Йони були оплачувані виключно для того, щоб поглиблювати серед французів страх перед німцями й підбехтувати їх національну гордість, вражену наднаціональними клявзулями пакту, що мав на увазі не тільки найвище спільне командування для німецької і французької армій, але взагалі завітну ціль федерації европейських народів.

Очевидно, що в понеділок ані не похоронено німецьких — ще ненароджених — дивізій, ані не відірвано Франції від західнього бльоку. Сам Мендес-Франс настільки розумний, що відчув конечність зм'якшити враження, що його викличе рішення французького парляменту, і ще раз підкреслити вірність Франції союзові з Заходом та конечність чимшвидшого виготовлення нової форми, в яку вмістилася б і суверенність для Західньої Німеччини, і відбудова її збройної сили, і включення її в західню оборонну систему, і заспокоєння великодержавних амбіцій французів та заштькання їхнього страху перед німцями. Від англо-американської дипломатії і від самої Франції залежить, як скоро це станеться. Провал західнього оборонного пакту — це сумне свідоцтво не тільки для французького політичного розуму, але й для зручности та зрілости англо-американської дипломатії. Впертість Англії, з якою вона відкинула всі суґестії, щоб вона сама приступила до бльоку шести европейських держав, сиґнатарів пакту Оборонної Спільноти, як і впертість Америки, що відкидала всякі інші концепції, суґеровані їй французами, і не використала моментів, коли можна було видістати від французів ратифікування того пакту, — це нові кардинальні помилки, додані до безлічі попередніх помилок англійців і американців в останньому десятиріччі.

Нинішню ситуацію напевне використає Москва для пропозицій нових міжнародних конференцій, які в свою чергу остаточно зліквідували б мариво німецьких дивізій й остаточно розбили б Захід. Проте, здасться, нинішня комуністична радість є передчасна. Президент Айзенгавер має таки рацію: це тільки одна з невдач у цементуванні безпеки світу проти комуністичної загрози, але самий а н т и к о муністичний фронт не є ще заломаний і безпека не є загирена. Ціль і тактика совєтської політики настільки вже прозорі, що вони не можуть рахувати на остаточний успіх. Бо трудно повірити, щоб усі західні державні діячі, включно з французькими, були свідомими самогубцями.

Зенон Стефанів

БАЛКАНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ СОЮЗ

В останньому часі ми є свідками великого порушення єдности й одностайности Західньої Европи, що яскраво виявилося у відкиненні парляментом Франції ратифікації Европейської Оборонної Спільноти, до якої мали увійти вже німецькі військові континґенти. Таке становище Франції, що панічно боїться відродження німецького мілітаризму, паралізує не тільки політичне і військове об'єднання західнього світу, але безсумнівно діє на користь комуністичного імперіялізму, що наступає суцільним фронтом з наказу кремлівської штабквартири.

Менш - більш в тій самій порі, коли Захід зазнав великої поразки в Індо- Китаї, а також, коли Західня Европа не є покищо встані створити оборонний фронт в рямках европейської спільноти — в балканському реґіоні завершився вже процес політично-мілітарної консолідації, що становить незвичайно важливий чинник у західній оборонній системі, а особливо в американській стратегії у східній стрефі Середземного моря.

Як відомо, після закінчення війни, а власне ще під час війни, Совєтський Союз намагався всіми засобами опанувати Балкани, а головно східній середземноморський басейн. Совєтському Союзові вдалося дуже легко встановити сателітські режими в Альбанії, Болгарії, Румунії й Юґославії. Совєтські загарбники не мали натомість щастя в Греції і Туреччині. Кривава довголітня комуністична ребелія в Греції, що коштувала великих жертв та тисячі схоплених комуністичними людоловами грецьких дітей, закінчилася ганебною поразкою, завдяки героїчному спротивові грецького народу. Також і постійний дипломатичний шантаж Кремлю на Туреччину ломиться на одностайному опорі турецького громадянства. Турецький уряд кількаразово в найбільш рішучий спосіб відкидає совєтські вимоги щодо спільних воєнних баз в Дарданельській протоці та в вільному переплеві кораблів і рівночасно стає на шлях найтіснішої співпраці з Заходом.

Коли Юґославія зірвала з Москвою, через що змінився уклад сил на Балканах, постало питання ближчої співпраці цих трьох балканських країн, що уникнули кремлівської опіки. Треба було, одначе, трохи часу, щоб цю ідею належно с п о пуляризувати. Слід зауважити, що кожна із цих країн має відмінну політично - соціяльну структуру: Греція — конституційну монархію, Туреччина — авторативну республіку, а Юґославія — тоталітарний устрій. Крім того, не обходиться в цих країнах також без старих історичних антаґонізмів та спорів.

Все ж таки, в обличчі спільної загрози зі сторони Москви, започатковано ще в 1952 році переговори між цими країнами. 27-го лютого 1953 року підписано в Анкарі договір приязни і співпраці, який був завершений 9 серпня ц. р. в Бледі ще й тісним військовим союзом. Договір утворює постійну раду парляментарних делеґацій, створену з представників трьох парляментів, а також комітет об'єднаних генеральних штабів, що мають завдання устійнити і рішити всі проблеми спільної безпеки. На особливу увагу заслуговує стат-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Пантелеймон Ковалів

СПРАВЕДЛИВІСТЬ І МИР

У далекому минулому сталася подія: хрестоносці в Західній Европі змінили курс історії. Лицарі не мали ні панцерів, ні жадного спорядження; вони не мали організованого постачання. Одна віра підтримувала їх, і вони йшли в невідому їм небезпеку проти немилосердного ворога.

Ця коротенька довідка про минуле містить у собі ключ для зрозуміння промови президента Айзенгавера, що її він виголосив перед делеґатами з'їзду Світової Ради Церков в Івенстоні, в стейті Ілиной. Перед президентом були розкриті сторінки історії, щоб звідти черпати матеріяли для вирішення проблеми нової людини.

Президент Айзенгавер поставив перед делеґатами з'їзду отой випробуваний динамічний шлях, що веде до світового миру. В основі цього шляху лежить віра в Бога, та віра, що в минулому, в кожній генерації відігравала велику ролю в житті людства і залишається й донині непохитною силою. Президент Айзенгавер у своїй промові саме й підкреслив цю величезну силу віри і зосередив на ній всю увагу делеґатів з'їзду. Він говорив: „Віра гори зрушує з місця".

У своїй промові перед делеґатами сорока восьми країн, що репрезентують сто сімдесят мільйонів вірних, президент Айзенгавер закликав релігійних провідників урухомити цю динамічну силу віри в практичному житті на шляху до вічного миру. Справа миру, — говорив президент, — не може залишатися тільки дипломатові чи солдатові. Він висловив переконання, що тільки дух і розум людини, скеровані на справедливий шлях, дадуть можливість досягти миру.

Повертаючись знову до віри, як головної будови в конструкції світового миру, президент Айзенгавер висловив думку, що в світі мають прагнути миру не тільки окремі особи. Цього мало. Президент звернувся до провідників Церков із закликом, щоб у кожній державі взагалі всіх людей об'єднати в „могутній акт віри". Цей акт віри, — каже президент Айзенгавер, — виявляється в палкій молитві сотень і сотень мільйонів, у молитві за мудрість і здібність працювати для справедливого і тривалого миру.

Президент Айзенгавер кілька разів нагадував світовим провідникам Церков, що їх народи в найбільшій мірі прагнуть справедливого і тривалого миру. Його слова дзвеніли щирістю і переконливістю, вказуючи на універсальний, загальний характер акту віри. Через віру кожна людина має бути в товариському, братерському зв'язку з іншою. Це може бути в державі великою, зростаючою силою, яка об'єднає людей у мирі, як загальна небезпека об'єднує людей на війні.

І велику відповідальність за це президент Айзенгавер кладе на релігійних провідників, які мають шукати цих нових шляхів у глибині знання, в поширюванні загальних студій, зв'язаних з вирішенням проблем, що стоять на перешкоді прогресу. Розуміється, основною проблемою на шляху до справедливого миру є проблема людських взаємовідносин, проблема взаєморозуміння, проблема людської гідности, — і всі ці проблеми можуть бути розв'язані тільки на ґрунті спільного акту віри в Бога, як абсолютну Справедливість, як абсолютне Добро.

З усього цього можна зробити висновок, що в Івенстоні президент Айзенгавер говорив не тільки до обмеженої кількости людей, делеґатів з'їзду. Він говорив до всього народу, до всіх людей світу, висловлюючи провідну думку, що тільки через віру, міцну й глибоку віру в Бога, в спільній палкій молитві можна досягти тривалого миру.

Людство може жити, якщо воно бажає, в атмосфері взаємної приязни, а це означає — справедливість і мир для всіх.

МАНДРІВКА ДО МАО ТСЕ-ТУНҐА

(Допис із Лондону)

Подорож провідника Партії Праці К. Етлі в Китай стоїть в осередку уваги суспільства Британії. Телеграми, статті, листи до редакцій часописів, розмови і промови — всюди так чи інакше згадується ця мандрівка бувшого (а може й майбутнього?) прем'єра уряду З'єдиненого Королівства. Вагу цієї подорожі підкреслює факт, що з провідником Партії Праці вирушив в далекосхідню мандрівку також його суперник-конкурент за провід у партії: Енюрин Беван.

Ціль подорожі — на місці, в розмовах з провідниками комуністичного Китаю, вияснити ситуацію. Це стара традиція англійської закордонної політики: числитися з фактами.

В одній із статтей лондонського щоденника „Таймс" стверджено, що міжнародна політика Англії визнає кожний уряд, який у своїй країні фактично виконує владу, контролю життя держави. Тому Англія визнала і уряд маршала Тіта в комуністичній Юґославії і уряд Франка в Еспанії, як 1924 р. визнала уряд Леніна в Москві.

Подорож К. Етлі в Китай — це спроба знайти „спільну мову" з китайськими комуністами. Приклад „відступника" — юґославського Тіта, що відвернувся від Москви і став союзником західніх демократій, — думають в Англії, може привабити також китайських комуністів. А тоді, — коли б комуністичний Китай пішов своєю дорогою, незалежно від Москви, — мусіла б змінитися і міжнародна напружена ситуація. Китай перестав би піддержувати аґресію в Кореї та в інших азійських країнах, і в світі запанував би мир, бо сама Росія, без Китаю, боялася б робити авантюри в міжнародних відносинах.

З цими надіями вирушила делеґація Партії Праці в Китай. Англійських гостей зустріли дуже чемно, згідно з правилами давньої цивілізації Сходу. На бенкетах їх почастували китайськими добірними стравами і добрими винами. Лилися промови в приязному тоні, як вино з льохів колишніх мандаринів Китаю, „синів Неба". Наостанку британську делеґацію прийняв „сам" Мао Тсе-тунґ, „китайський Сталін", у Пейпінґському „Кремлі", стародавнім палаці „синів Неба".

Те, що сказав Мао Тсе-тунґ підданим її величности Єлисавети II, приголомшило громадську опінію Британії. Очевидно, не меншою несподіванкою були вимоги диктатора і для британської делеґації. Мао Тсе-тунґ поставив британським провідникам, — яких він, очевидно, уважає за членів уряду Британії після недалеких виборів, — такі домагання, яких ніодна англійська партія (крім комуністичної) не може прийняти: китайський диктатор хотів би мати запевнення, що Британія не буде допомагати створенню німецької та японської армій і зробить натиск на Америку, щоб лишила Формозу без оборони. Словом: відмовлення від союзу з Америкою, і тоді між Китаєм і Англією буде мир і згода...

Британська делеґація мала нагоду переконатися, що приязнь Китаю з СССР лишається непорушна. Члени делеґації бачили всюди статуї Леніна та Сталіна і роботу технічних совєтських сил, які допомагають будувати модерну індустрію в Китаї. Китайці пильно вчаться російської мови, і для них росіяни — „старший брат". Не знати, чи чули британські делеґати гимн р о с і й с ько-китайської дружби, який часто висилає Москва: „Русский с китайцем братья навек"...

Близький помічник бувшого прем'єра К. Етлі, дипломат МекНіл, подав свою критичну думку, коли довідався про подорож своїх товаришів по партії в Китаю. Він назвав цю мандрівку недоречною і невчасною. Може сам Етлі це добре розуміє, — але чи не хотів він вибити ґрунт аґітації Бевана, який переконаний, що мир з Совєтським бльоком можна забезпечити, аби не оті американці!? („Антиамериканський комплекс"). Побачимо. Практика — найкраща школа для політиків.

П. А.

УКРАЇНА ПЕРЕД НОВОЮ ПРОБОЮ

(2)

Та розглянувши таблицю густини населення і кількість землі в гектарах на одну особу в деяких областях РСФСР бачимо, що переселення має заторкнути і їх, але в проголошенні ці області не згадуються.

ОБЛАСТІ	Кількість орної землі в гектарах на одного сільського мешканця
Курська	0.9
Воронізька	1.0
Рязанська	1.1
Орловська	1.0
Брянська	1.1
Пензенська	1.1
Мордовська	1.0

Дані за адмін. поділом на 1950 р.

Як бачимо, Волинська, Ровенська, Житомирська, Вінницька, Хмельницька, Київська, Черкаська і Полтавська області України густиною сільського населення стоять у такому ж положенні, як і області РСФСР. Беручи до уваги високу врожайність українських земель супроти земель РСФСР, а значить і їх можливість економічно утримувати більшу густину населення, не можна повірити, що переселення з України зумовлюється причинами, що походять з густини населення.

Щоправда, проголошення виходить з міністерства сільського господарства УССР, яке не може проголошувати про переселення з областей РСФСР, але, знаючи, що навіть найглухіший колгосп не може прийняти рішення без відома Москви, можна непомильно твердити, що міністерство сільського господарства України, проголошуючи переселення з України, було тільки рупором, а проголошувачем і диктатором був Кремль. Адже з Української республіки переселення переводиться до Російської федеративної республіки. А це значить, що пляноване переселення — не внутрішня справа Української республіки, а захід загальносоюзного порядку і спричинений він не бажанням совєтського уряду розвантажити густо населені області України, а іншими причинами.

Що ж це за причини?

В минулому основною причиною переселення, як відомо, був надмір вільних рук на селі, що поставав наслідком зростання селянства в країні, а слабий розвиток промисловости не міг тоді цього надміру вільних робітних рук використати повнотою для своїх потреб. Малоземелля, породжуване надміром вільних робітних рук в одному районі країни і невикористані земельні масиви, що потребують для свого обробітку цих рук в інших районах, і робило в той час переселення не тільки оправданим, але й єдиним способом зайняти вільні селянські руки на продуктивній сільськогосподарській праці в малозалюднених районах.

Як відомо, переселення відбувалося добровільно. Переселялося багато людей. Стимулом до переселення була приватна власність. Селянин з психологією приватного власника виїздив у далекі райони країни, сподіваючись одержати там землю і стати господарем - власником. Отже, переселення в минулому зумовлювалося суто економічними причинами, які виростали на основі приватновласницького володіння землею.

Відібравши землю у селянства, усуспільнивши її в колгоспах і рівночасно індустріялізувавши країну, совєтська влада тим самим знищила причини, що колись зумовлювали переселення. Промисловість тепер уже індустріяльної країни не тільки стала використовувати всі вільні селянські руки, але, внаслідок низької продуктивности праці, стала відчувати чимраз гостріше, майже катастрофально, брак їх. Як відомо, дійшло до того, що сколективізоване сільське господарство було змушене обходитися переважно жіночою і дитячою працею.

Низька оплата трудодня в колгоспі і напівкріпацьке правне положення колгоспника виганяли доросле населення села до міста, з колгоспу до промисловости. Наслідком цього й було різке збільшення міської людности за рахунок зменшення її на селі. Сколективізоване сільське господарство залишилося без робітних рук.*

Механізація сільськ. господарства, як згодом виявилось, не змогла замінити собою недостатньої мускульної сили, а тому в колгоспах почала узаконюватися дитяча праця, народилося т. зв. шефство промислових підприємств над колгоспами. Міські промислові підприємства почали виділяти для колгоспів робітничі бригади, штурмові бриґади під час весняної сівби та збирання врожаю. Узаконилися й стали частиною навчальних програм походи школярів і студентів у колгоспи і т. д.

А тому говорити про те, що пляноване переселення з українських областей як густозалюднених, в цілі знайти роботу вільним від праці рукам, зовсім відпадає, а тим самим відпадає і тотожність переселенчої совєтської акції з давніше перепроваджуваними переселюваннями в царській Росії. Одні цілі мало переселювання колись і зовсім інші — тепер. Колись уряд був виконавцем явної волі селянства, а тепер селянство роблять виконавцем якоїсь таємної, селянству невідомої волі уряду. А тому, якщо колись переселювання переводилося виключно на добровільних засадах і приваблювало найбідніше населення можливістю знайти застосування своїм здібностям в особистому господарстві, то тепер при совєтській владі про добровільність не може бути й мови. Що може привабити українського колгоспника тепер до переселення на Північ, на Далекий Схід? Такий самий, як і на Україні, тільки ще гірший, не обжитий колгосп? Така сама, але ще більш каторжна на облогових землях у незвичних кліматичних умовинах, праця?

Можна не сумніватися, що український колгоспник з його любов'ю до своєї української землі, з глибоким пошануванням пам'яті предків, добровільно з України не поїде. Його будуть гнати, вивозити, як вивозили розкуркулених в 1930-31 рр.

Отже, проголошення з 8 квітня 1954 р. про переселення, випущене іменем Переселенчого Управління міністерства сільського господарства, це — грізне мементо морі для українського селянства, і причини його появи треба шукати не в „густині" населення — і навіть в основному не в „освоєнні" цілинних та облогих земель, а в гостроті національного питання, яке існує і набуває значення рішального чинника в неминучому зударі комунізму з вільним світом. Освоєння цілинних і облогових земель - це можливий привід і параван, але не головне в сучасній внутрішній політиці комуністичного проводу.

Не може бути й мови про те, що українським колгоспникам дозволять переселитися на південь України. Якщо ці райони й зазначено в проголошенні, як райони, які можуть прийняти переселенців, то їх зазначено лише для того, щоб завуалювати дійсну мету переселення української маси на неукраїнські землі. Можливо, південь України та Криму і буде заселятися, але туди перекидатимуть народи Середньої Азії, імовірно, навіть з густозалюднених областей РСФСР, як не виключена можливість переселення з Кореї та Китаю.

* Не зайвим буде навести дані, що характеризують зубожения на робітні руки сільського господарства СССР. Напр., в 1926 р. сільського населення в СССР було 82,1%, в 1939 р. його залишилося вже тільки 46,4%, а на кінець 1950 р. на селі мешкало лише 30%.

(Продовження буде)

Андрій Качічак

У ЛЬВОВІ НА РИНКУ ПІД ЧИСЛОМ 36

Хто з постійних мешканців, а то і частих бувальців Львова не пам'ятає тієї кам'яниці, з мурів якої, а вокрема з масивного порталю широких лукових сіней та сходової клітки, віяло древньою старинною. Історія каже, що в тій кам'яниці жив колись польський князь Понятовскі, то ж не дивота, що в'їздова брама пам'ятала часи, якто перед неї заїжджали золочені „кароци" з гістьми до „Іх Мості Ксєнця", а кімнати пам'ятали бенкети та віватування при свічкових тоді канделябрах, яких відблиск освічував понуре подвір'я, та високий мур сусідньої кам'яниці.

Автор одної історичної повісти пише, що і Понятовський мав при собі українця бурлаку, який вів у його батька конюшню, виняньчував молодого князя, навчив його ковалерівської штуки і доживав при ньому віку як господар дому, а радше „креденсовий".

Мав він старокозацькі звичаї, старі приповідки, любив приговорювати, — я з козаків Кормило, а п'ю гетьманську аннжівку, щоби не боліло.

І справді так він як і Понятовський не пили „старопольської контушівки", а лише те, що Кормило сам наварив по старокозацьки, на меді.

Переказує автор, що Понятовський так любив старого Кормилу, що йому вільно було інколи і гостей мимоходом образити, коли всі були на легкому підпитку. Він з них кпив. Коли гості від „контушівку" співали вже: „Віват сенат, віват сейм, віват вшисткє стани", або „Цешми сє браця надзєйом, же надейдом лепше часи, же нам єще заясьнєйом карабелє, жулте паси", то тоді „старий" брав в руки бандуру, а погладивши вниз довгий, вже сивий вус, вдаряв по ній і сепівав, знану авторові повісті вже тоді стару козацьку пісню, яку кінчив:

А ти ляшку, глянь у пляшку, чи далеко ще там день,
тепер випєм аннжівки, підківками: дзень, дзень, дзень.

І хто зна, чи Кормило, житель одного з покоїв згаданої камениці, не передав рецепту пізнішим мешканцям того дому, на новочасну горівку — запіканку, якій на ім'я було „Спотикач".

А що на світі немає нічого вічного, то і згадана кам'яниця перейшла з часом в українські руки, і в ній містився не тільки головний склад, а і дирекція „Народної Торгівлі", того першого піонера економічного відродження Галичини. В колишньому приймному покої де колись князь приймав „чайком гостей „пшш комінку", урядували згодом директори Народної Торгівслі, з яких наймаркантнішою постатею був Микола Заячківський, все для оточення милий та веселий, висока стать та патріярхальна сива борода якого не тільки викликували авторитет та повагу, а таїли в собі якусь принаду.

Коли було ввійти в дирекційний покій, то вдаряв на чоловому місці портрет молодого хлопця Це був Шкварок, колишній практикант Народної Торгівлі, який чотирнацятилітнім хлопцем перший впав в боях з поляками у 1918 році, під галицьким соймом. В сусідніх кімнатах містилися бюра, а старинні ґанки, прикріплені мов ластів'ячі гнізда до мурів, вели до мешкань референтів а також до „возьного" Торби, який був чи не найважнішою по директорі „парсуною", бо копіював усі письма, то ж був втаємничений про всі аванси, переноси, а то і святочні ренумерації для персоналу.

На найвищому поверсі, майже на піддашi, де жила колись служба князя, містилась т. зв. „персоналка", де виховувались практиканти, які з часом доходили до ранги директорів складів по цілій Галичині. І коли тій кам'яниці судилось перейти до історії, то це треба завдячувати у великій мірі згаданій „персоналці". Тут ночували не тільки принагідні гості „торговельциків", але находили захист також пошукувані поліцією наші тодішні підпільники. І коли про кожного ночуючого гостя знав Торба, бо вони мусіли попри його вікно дефілювати до вмивальні, то це міг не знати про це директор Заячківський. Але він „не хотів знати" і свідомо ігнорував ті нічліги.

Для поліції напевно не було тайною, що по кожному політичному процесі звільнені хлопці прямували зі своїми найближчими до „персоналки", де ждало на них снідання. Та патріот Заячківський „не хотів боятися" з цього приводу докорів від влади, що в мурах підлягаючої йому інституції відбуваються такі прийняття. Мало того, він на стій особистий рахунок виписував картку до магазинера Процика, де, попри інше „меню", видніла також „рецепта" на „спотикач" та червоне „дальматинське" вино, бо мовляв директор, що виголоднілим в тюрмі шлункам можуть сардинки та „ементалер" пошкодити. Покійний директор уважав за доцільне прийти особисто привітати наших хлопців та провести з ними деякий час при спільній трапезі, а згодом виходив незамітно, щоби не в'язати своєю приявністю молоде товариство.

Він не хотів бачити, що і деякі референти відійшли від своїх столиків та пішли також вітати хлопців, а згодом проводити їх як гостей, по Львові. Пригадую одну таку зустріч зі звільненими в процесі стриянами, що переходили через „персоналку", дир. Заячківського, а з тод. політв'язнів Миколу Бігуна, Іваська Сухара, Льоня Лотоцького, Стефанова з Дашави, Едварда Козака, Антона Грубського та жида Кеніґа, в якого батька-стрижія стриглися майже всі українці, доки Стрий не мав ще стрижія-українця.

Пам'ятаю, що тоді товариство при тій ескападі по Львові військовою тактикою змінювало позиції, а над раном ми опинились в „Кришталівці" пасажу Міколяша. Та по дорозі, проводирі прогулянки не забули показати товариству славного Атляса, з його літерацькою кімнатою, де згодом дехто з членів „прощі" став частим бувальцем того льокалю, при побуті у Львові. Про ту мистецьку кімнату варто б згадати хоча б тому, що були чутки, що під впливом її оригінальної обстановки постала п'єса з життя старинного Львова „Кирка з Льолео". Там сходився чисельний мистецько - літературний світ Львова і всі находили спільну мову. Там можна було стрінути польських письменників Генрика Збєржховського, „Раорта" з „Вєку", Зісвайна з „Хвілі" і нашого „Фуня" Чарнецького - Тиберія Горобця, який там „водив рей" і коли його не було, то не було предмету „зачіпки". А варто було почути такі діялоги, а головно як ішов бій між „Фуньом" і „Раортом", інколи навіть римували, що мало направду мистецький посмак. Приявні подивляли бистроту ума Чарнецького, який „зміссця" реплікував, й то до речі, глибоко, на кождий „штос". То ж і не дивота, що багато з приїжджих з провінції заходило, щоби провести час в так веселому, і справді культурному товаристві. Перший вхідовий покій Атляса був доволі вузький, то ж по першій вступній фармальності, яка починалась „літературною Атлясівкою" з оселедчиком, бувалець заходив до згаданої мистецької залі. Казали, що „Атлясівку" називали тому „літературною", бо пили її літрами.

Але й оригінальну обстановку мала та заля богемістів. Мало там крісел та столів, гості сиділи на порожніх скринях з вин, а за столи служили порожні бочки. Всі стіни, й то доволі високо були записані афоризмами, віршами, дедикаціями, переплітані карикатурами ба навіть влучними портретами, з чого найбільше „вугілля" оставив поляк-Цьвіклінськi. Не пригадую, чи заходив там наш „ЕКО", і не пам'ятаю, чи і він не оставив там якого „штиху".

Мистецька „братія" не грішила надміром гроша, але все трапилась якась жертва, переважно дідичі, ба навіть наші адвокати, які самі приїжджали до Львова на апеляційні розправи, щоби згодом розважитись. Інколи для фантазії гашено електричні світла і „сабашовано" при свічках, прикріплених до бочок. Поставала дивовижна картина, де світло свічок зарисовувало якісь гострі риси на обличчях присутніх, якимись більшими видевались бочки та куфи, і якоюсь таємничістю промовляла темна решти кімнати.

Бувало таке, що за ціну одної „колєйки" для всіх приявних, гостеві рисував „від руки" Цьвіклінськi карикатуру або і портрет, хтось з поетів зримував в матірній мові „деліквента" вірш, якщо не було пізно, то кельнер ніс образ до оправи до Самосія, і гість їхав з пам'яткою додому. Пригадую, раз стрінув я там двох побратимів зі стрілецьких рядів, а саме „Понєдзялка", який, як адвокат, приїхав по ділам до Львова, та і „Льогенґріна", який приїхав до кураторії як шкільний інспектор. Вони вже сиділи в товаристві Тиберія, а що „Понєдзялек" не міг без співу видержати, то вони в трійку затягли якусь нашу думу. Інші гості, коли вслухались, якось споважніли, десь щез гумор, і я був би не здивувавсь, коли б був допрослезивсь поважний Збєржховскі, а то прослезивсь жид-„Раорт", який з правила менше пив, а більше „віцував". Нашого Міля тому охрестили „Льогенґріном", бо коли був бібліотекарем стрілецької оркестри, то раз забув забрати на якусь польову Службу Божу відповідні ноти, а забрав лишень концертовий репертуар. І була б перед чужим полком, який запросив стрілецьку оркестру, вийшла компромітація. Та Мільо „не стратив голови" і роздав музикантам „штіми" „Льогенґріна". Піддав капельникові думку почати від другої частини, від місця, де був динамічний знак „фаєрліх" (урочисто), що звучало справді як набожна мелодія, щось в роді шлюбного хоралу з „Гальки", який в одній дії чути з костела у формі органів. Ситуація була врятована, а Мільо був іменований на ціле життя „Льогенґріном".

Вийшов при згаданому терцеті „Понєдзялка", „Льогенґріна" та Тиберія ще один цікавий інцидент, бо по скінченні так настроєвої пісні хтось хотів „поставити Атлясівку". Та „Фуньо" заявив, що по українській пісні належиться український „Спотикач", наклад „Народної Торговлі", з українською етикетою, на тлі вишиванок. Прохання виконано і від того часу у Атляса виднів також „Спотикач", яким не гордили також і польські та жидівські богемісти.

З того самого дня пригадую ще одне. Бума може третя година пополудні, коли вбіг з редакції возьний і попросив Горобця про фейлетон, бо „замикають число". Фуньо „поставив" возьному склянку пива, попросив пождати, а сам на дослівно якомусь пакунковому, але білому папері, якимось великим реклямовим олівцем „вшкварив" таки на скрині веселий фейлетон. Коли наш буфетчик Кріпило вніс ввечері нове число „Діла", то хтось відчитав фейлетон веселій братії на голос і мали сто потіх, де Тиберій описав сьогоднішню сцену, якто він своїм співом змусив „Раорта" прослезитись. Очевидно, що так вдатний фейлетон був знову претекстом до нової „тури" „Спотикача".

Такі то були колишні сильвети Львова.

Було колись і минулось.

„УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР В АМЕРИЦІ"

Під такою назвою, дня 26 вересня 1954 року в залі Фещен Інституту 225 В. вул у Ню Йорку, розпочинає свій перший сезон новозорганізований театральний ансабль.

Сьогоднішній час і обставини вимагають від нас постійного театрального діяння. Ця вимога раз-у-раз мерехтить між рядками шпальт наших газет, цю вимогу ми чуємо з уст наших глядачів, ця вимога бринить у нашій підсвідомості і ця вимога лежить на нашому громадському сумлінні. Однак, ця вимога сьогоднішнього дня ще й диктує своєрідний підхід до репертуару, з яким наказує навідуватись до всіх доступних осередків нашого суспільства.

Від самого початку своєї історії — Український Театр мусів нести на собі тягар синтезу (сливе) усіх родів театрального видовища. З одного боку, цей відповідальний обов'язок стимулював технічну гнучкість майстерности українського актора, але з другого — обмежував глибину спеціялізації жанру. Сьогодні, еміґрації, обмежені в матеріяльних можливостях, обставини знову вказують нам, робітникам театру — напрям поширення жанрового діяпазону.

Враховуючи цю ситуацію і різноманітність естетично-мистецького смаку наших майбутніх глядачів, ми старались скласти репертуар на найближчий сезон так, щоб він був як найбільше співзвучним і конструктивним. З цих міркувань будуть виставлені такі твори:

Комедія — Мольєра — „Тартюф"; поема Ів. Франка — „Мойсей"; Муз. ком. Котляревського — „Наталка Полтавка"; Вечір українського клясичного водевілю: Кропивницького — „По ревізії"; Старицького — „Як ковбаса та чарка, то минеться сварка"; Васильченка — „Куди вітер віє"; комедія Тобілевича — „Мартин Боруля"; п'єса Керницького і п'єса Алексевича. Будуть повторені:

Запляновано також постава української модерної опери. Будуть поставлені:

Кропивницького - Керницького — „Пошились у дурні в Америці" та Миколи Куліша — „Мина Мазайло".

На нашу ініціятиву прихильно відгукнулись чимало визначних і заслужених акторів та режисерів, які рішили свої дорогоцінні години відпочинку, після щоденної тяжкої праці віддали „Українському Театрові в Америці". Для вокальних партій і оркестри у музичному репертуарі запрошуються співаки - солісти і музики. Композитор Микола Фоменко закінчив музичне оформлення поеми „Мойсей". Під проводом досвідченого диригента запляновано організацію кваліфікованого хору, якому в наміченому репертуарі надасться особливе значення і місце. На ансамблеві „Театральної групи Ню Йорку", як і раніше, буде лежати обов'язок многогранної праці, якої вимагає складний театральний апарат.

Прем'єри „Українського Театру в Америці" будуть демонструватись в Ню Йорку, Нюарку та Филаделфії. Виїзди театру у більш віддалені міста заплановані на другу половину сезону.

Йосип Гірняк
Мистецький керівник
„Українського Театру
в Америці"

В КАНАДІ СКАСУВАЛИ НЕВІЛЬНИЦТВО РАНІШЕ ЯК У ЗДА

Чи в Канаді існувало колинебудь невільництво? На жаль так. Одначе невільничу систему скасували в Канаді на 40 літ раніше як у ЗДА. В серпні ц. р. саме минає 120 років від звільнення всіх невільників у Канаді.

Невільництво негрів було загально прийнятим явищем у західньому світі аж до 18-го і 19-го століття. Люди, які завзято воювали за свободу в політичному змислі, часто не добачували нічого злого в поневолюванні кольорових людей. З англомовних країн перша Британія дала приклад і 1772 р. скасувала невільництво. В Горішній Канаді, тобто в тепер. Онтаріо, скасували невільництво 1793 р., але тільки в відношенні до осіб, що їх недавно перед тим спроваджено до провінції.

Невільництво в ЗДА скасували 1865 р. Франція скасувала невільництво 1848 р.; Голяндія — 1863 р.; Бразилія 1888 р. Комуністи відновили невільництво на захопленій ними території 1917 р.

(„Канадійська Сцена").

З листів до Редакції

Високоповажний Пане Редакторе!

У зв'язку з закидами Управи Українського Лікарського Т-ва в Америці п. Олексі Литвиненкові за його подяку д-рові І. Макаревичеві, що були поставлені в листі згаданої Управи до Редакції „Свободи" з дня 10 серпня 1954 р. нижчепідписані, що опікувалися, зглядно відвідували п. О. Литвиненка в часі його довгої та тяжкої недуги, цим стверджуємо, що наведені п. О. Литвиненком в його подяці факти направду вийнятково дбайливі, подивугідної лікарської опіки д-ра І. Макаревича, зарівно в шпиталі як і в дома під час недуги п. О. Литвиненка, цілковито відповідають правді та що в згаданій подяці не було жадного перебільшення. Тому видається нам дивним, як можна називати цю подяку „надмірним" вихвалюванням та „реклямою", і як могла вона викликати „загальне обурення"?

З правдивою пошаною до Вас:

Петро Григорович, Гриць Дідченко, Євгенія Масловська, Марія Клюковська, Филип Татаринів, Евгенія Харченко, Евген Нарушевич, Маргарита Нарушевич, Валентина Івашко, Надія Литвиненко, Микола Шпитко, Ірина Шпитко, Михайло Швейка, Олекса Теребус, Микола Григорович, Володимир Івашко, Оксана Жарська, Антін Григорович, Олександер Ничка, Олександра Сегейда, о. прот. Артем Селепина, Вадим Кіпа, Іванна Ничка.

Ню Йорк, 21 серпня 1954 р.

● Для поборювання в можливій майбутній війні численних підводних човнів, що їх продукують Совєти, американська фльота думає використовувати гелікоптерів, які мають їх висліджувати згори.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж.

Союз Українок Америки, від. 28.

Хоч давно вже, бо 13 травня, відсвяткував наш відділ Свято Матері, але варто про нього згадати. Відбулось воно в залі Української Централі — при спільній вечері. Імпрезова секція приготовила програму. Святочний вечір відкрила голова 28-го від. СУА п. Анна Настюк і вручила квіти почесній Мамі на 1954 р. п. Софії Раковській. Змістову промову виголосила п. Оксана Бемко. Атракцією вечора був виступ одної з найстарших мам — п. Климентини Банах, яка на цитрі відіграла в'язанку народних пісень і акомпаніювала до дуету Нижанківського „Люблю дивитись", у виконанні п. Зеновії Воробець і п-ни Олі Осінської. Оплесками прийнято виступ і в доказ признання п. Настюк вручила китицю квітів п. Банахові. Добре вив'язалася зі свого завдання в декламації п. Параскевія Кучкуда, а п. Валя Олесницька своєю високо-мистецькою інтерпретацією багатьох зворушила до сліз. При акомпаніяменті ґітари відспівала пару жартівливих пісень п. Іванна Кононів. Веселу гумореску „Нема найстаршої між нами", укладу п. Наталії Осінської, — відчитала п. Ярослава Олесницька і І. Левкович. При смачній вечері, що її приготовила наша членкиня п. Віник, веселих товариських розмовах і співах — закінчено свято.

Громада по нитці . . .

Вже рік минає, як започатковано дрібну грошову збірку для допомоги нашим українським дітям, які з різних причин не могли переселитися за океан. Комітет „Мати і Дитина" при 28 від. СУА, провадить 25-центову збірку, яку то суму зобов'язалися платити що місяця поодинокі громадяни. Почин цей знайшов зрозуміння в нашому громадянстві. Досі збіркова акція охопила 186 родин і маємо надію, що це число в другому році збільшиться. Із зібраних 422.60 дол. сталу, що-місячну допомогу в сумі $20, одержує садок в Інґольштадті (Німеччина) на доживу дітей. З нагоди Різдва садок в Пассав (Нім.) одноразово 45 дол., Школа в Сант Мартін (Австрія) на книжки для дітей 10 дол., і 27 осіб старших і хворих з нагоди свят — 150 дол.. Разом розподілено $348.75.

Крім дрібної, щомісячної пожертви, були одноразові: п. Анна Настюк 10 дол. з нагоди 25-ліття вінчання, п. Боднар — збірка на хрестинах і п. Мусаковська 10 дол. з хрестин у п. Тимкевич. Комітет „Мати і Дитина" переводить тепер збірку дитячого одягу. **Н. О.**

Випад червоних китайців на острів у формозькій протоці

Тайпей. — Командування збройних сил Чіянг Кай-шека вислало військо, воєнні кораблі і літаки для охорони острівця Квемой, що лежить за 10-15 миль від берегів китайського суходолу. У попередніх спробах захопити цей пісковий острівець комуно-китайці втратили, як твердять національно-китайські джерела, дві дивізії війська. Кілька днів тому 40 комуністичних вояків зробили несподіваний наскок на цей острівець, вбили десяток вояків китайської армії, взяли одного полоненого і втекли. Комуно-китайське радіо з Пейпінгу нaробило з цього приводу великого пропагандивного шуму. Американські військові чинники не прив'язують до того епізоду ніякого значення.

Ветерани за допомогу Латинській Америці

Маямі Біч, Флорида. — Секція Закордонних Справ при організації Американських Ветеранів Другої Світової Війни прийняла резолюцію, в якій домагається, щоб ЗДА вели політику „позитивного і динамічного американізму", яка „запевнила б продовження політичної і соціяльної демократії в державах Латинської Америки, що є посестрами нашої держави". Ця резолюція домагається негайного поширення технічної програми і господарської допомоги також і на держави Південної Америки. Ціль цієї американської допомоги: піднести економіку цих держав. Треба також вплинути на американський капітал, щоб він охотніше робив інвестиції в латинських державах Америки. „ЗДА мусять заявити, що вони не будуть спокійно придивлятися і дозволять комуністам натискати на держави Західньої Півкулі та пролазити до урядів тих держав", — сказано в цій резолюції.

Пам'яткова сосна в честь Айзенгавера

Геттисбург, Па. — Ветерани Корпусу танкістів, що брали участь в обох світових війнах, з'їхалися до Геттисбургу в Пенсильвенії, де відбулася битва під час громадянської війни, щоб посадити сосну на честь президента Айзенгавера. Президент Айзенгавер у ранзі капітана в роках 1917-1918 командував в цій околиці вишкільною групою танкістів. Під цю сосну привезено по фунтові землі з кожного стейту ЗДА, а також із Аляски і з Гаваїв. Сосна ростиме побіч автостради ч. 15, на південь від Геттисбургу, і недалеко від фарми, на якій президент Айзенгавер думає жити, коли піде на емеритуру. Капітан Айзенгавер в тому військовому таборі, що називався Колт, був іменований майором, а пізніше дійшов до найвищої ранги генерала армії, щоб далі осягнути найвищу гідність президента.

Критицизм щодо політики Англії і ЗДА

Вашингтон. — Криза, що постала довкола пакту Оборонної Спільноти, спонукала деякі політичні кола у Вашингтоні призадуматися над помилками англійської і власної американської політики, які спричинили у Франції негативну поставу. Найбільшою виною Англії було — кажуть ці критики — те, що сама Англія, безпека якої тісно й безпосередньо зв'язана з безпекою та силою европейського Заходу, все ж відмовилася бути членом европейської Оборонної Спільноти. Через те Франція злякалася, що може опинитись знову віч-на-віч з відродженою німецькою військовою силою. Становище Англії в цій справі пояснюється її помилковою вірою, начебто Англія мала змогу вдержувати „балянс" поміж державами Оборонної Спільноти і бльоком комуністичних держав, або начебто Англія могла сама, без допомоги альянтів, боронити частини британського Комонвелту проти агресора. Але й ЗДА поробили цілу низку поважних помилок: 1) жадали від Франції, щоб вона зреклась частини суверенности над власною армією, хоч самі ЗДА цього не зробили б, 2) ЗДА відмовились від будь-яких змін у тексті пакту Оборонної Спільноти в двох останніх роках, хоч тоді можна було ті зміни легше перевести, 3) ЗДА програмували багато дуже добрих нагод для здобуття у Франції ратифікації того пакту, як, напр., на початку вибуху Корейської війни, коли Франція боялася совєтського наступу на Захід, або тоді, коли Франція хотіла, щоб ЗДА побільшили свій контингент армії в Европі. В усякому разі, Франція не є одинока, яку треба в цій справі обвинувачувати, — пише вашингтонський коментатор „Ню Йорк Таймсу".

В Ірані розкрито змову

Тегеран. — Уряд прем'єра Загеді розкрив змову, що мала на цілі перевести державний переворот. Досі арештовано коло 250 осіб. Під час ревізії у помешканні капітана поліції Малані знайдено скоростріл, багато амуніції і листу 70 осіб, здебільш військовий губернатор у Тегерані заявив, що викрито і знищено один із найповажніших центрів змови. Чисоники зазначують, що не всі змовники були комуністами. Це найповажніша змова, яка була від часу упадку уряду Моссадека — пишуть іранські часописи.

БАЛКАНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ СОЮЗ

(Закінчення зі стор. 3)

тя, що передбачає участь в цьому союзі й інших балканських держав, які шукатимуть охорони своєї безпеки в сигнатарів цього пакту, без порушення їхнього політичного і суспільного устрою. Це стосується до Альбанії, Болгарії і Румунії.

При цьому слід додати, що Греція і Туреччина належать до пакту НАТО, а всі три держави пов'язані окремими військовими гарантійними договорами із ЗДА, а крім того Туреччина ще є в союзі з Іраком і Пакистаном. Югославія, хоча й не належить до НАТО, через балканський союз і союзну умову із ЗДА, включилася в загальну оборонну систему Заходу.

Договірні країни посідають разом коло 48 мільйонів населення (Греція — 9 млн., Туреччина — 21 млн., Югославія — 18 млн.) і розпоряджають навіть під час миру дуже поважними збройними силами, що кількісно перевищують всі інші країни Західної Европи. Удержування такої великої кількости війська спричинене перманентним поготівлям під загрозою ворожої інвазії. Туреччина тримає під зброєю 410 тис. вояків — 19 піх. дивізій, 3 кінні дивізії, 6 панцерних бригад, 2,500 літаків; Югославія — 400 тис. і 300 тис. півмілітарні формації — 37 піх. дивізій (покищо совєтського типу), 4 панцерні дивізії, 4 механізовані дивізії, 1,200 літаків; Греція — 190 тис. війська — 10 механізованих дивізій, 2 панцерні дивізії, 800 літаків. На випадок війни ці три балканські держави, диспонуючи до того ж великою кількістю вишколеної військової резерви, зможуть виставити без великих зусиль ще 80-100 дивізій, звичайно, при технічно - матеріяльній допомозі Заходу.

Балканський військовий союз має першорядне значення в аспекті світової стратегії західного бльоку, що вказує нам чотири напрями: Европа, Близький і Середній Схід, Далекий Схід і Арктика. Всі визначні військові теоретики Заходу сходяться в тому, що неухильна війна, яка в недалекій майбутності розіграється між Совєтським Союзом та його сателітами, з одної, а демократичним світом, з другої сторони, буде правдиво глибальною війною за опанування цілого світу. Одначе істотне значення у війні матиме таки відтинок Західної Европи, — поки ворог не здобуде Західну Европу, з її непоруйнованим промисловим потенціялом, доти не зможе осягнути перемоги. Тому в першій фазі війни головні сухопутні, повітряні і морські сили Заходу мусять бути приставлені для оборони Західної Европи на лінії Ельби, що, очевидно, не зможе бути утримана без участи німецького війська. В другій фазі війни армії демократичного союзу поведуть окрилюючий наступ від Чорного моря і Балтику, що спричиниться великою мірою до розкладу Совєтського Союзу зсередини. Західня стратегічна гіпотеза виключає фронтальний марш на Москву. Наступ від півдня повинні успішно виконати сухопутні збройні сили Туреччини, Греції і Югославії, підперті західними великими повітряними і морськими з'єднаннями.

І може вже недалекий час, коли вояки балканських альянсу стануть в авангарді великого визвольного походу світової демократії також і на уярмлений Україні.

НАЙБІЛЬШЕ ІМІГРАНТІВ ПОСЕЛЮЄТЬСЯ В ОНТАРІО

Багата і під кожним оглядом рухлива провінція Онтаріо, що нараховує сьогодні понад 5 мільйонів мешканців, притягає найбільшу кількість імігрантів. Кажуть, що „населення притягає населення" і в випадку Онтаріо це недалеке від правди: у 1953 р. Онтаріо мало більше мешканців як будькотра інша провінція Канади і в тому ж таки році там поселилося 47% усіх імігрантів, які прибули тоді до Канади. З тих — половина з того (або інакше кажучи: що-четвертий імігрант до Канади) поселилися в районі Торонта.

Вслід за Онтаріо Брит. Колюмбія, де серед справжнього пралісу й пущі постають щораз нові фабричні велетні, прийняла найбільше імігрантів, бо 17% з загального їх числа. Зате всі три прерійні провінції разом — Манітоба, Саскачеван і Альберта, які ще на початку цього століття стягали до себе більшість поселенців, тепер набули тільки 17% з загального їх числа. Решта імігрантів — коло одної п'ятої частини — поселюється переважно в Квебеку та в надморських провінціях; ці останні притягають до себе найменше імігрантів, не дивлячись на факт, що вони чейже є найближче положені до Европи.

(„Канадійська Сцена").

ЗІ СПОРТУ

„ЛЕВИ" ШІКАГО ВИГРАЮТЬ ПЕРШІ ЗМАГАННЯ

В неділю, 29 серпня 1954 відбулися в Шікаго перші змагання із серії „дома-і-дома" за неофіційний український чемпіонат копаного м'яча в ЗДА і Чашу Українського Народного Союзу між чемпіонами зон Південь — УАСТ „Леви" Шікаго і Схід — УСК Ню Йорк. Ввстрі „Леви" перемогли УСК (якому особливо докучала велика спека) 3:1. Другі змагання відбудуться 12. вересня 1954 в Ню Йорку на грищі Стейнвей Овал. Щоб здобути чемпіонат, УСК Ню Йорк мусить перемогти „Левів" різницею трьох воріт.

Це вперше в історії нашого копаного м'яча в Новому Світі дві дружини змагаються за чемпіонат країни.

Р. Лисняк.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БРУКЛИН, Н. Й. — Трикварталні збори Т-ва ім. Б. Хмельницького відд. 158, відбудуться в п'ятницю, 3-го вересня, о год. 8-ій веч., в Укр. Нац. Домі 216 Гренд вул. Просяться всіх членів прийти, є важні справи до полагодження. — Уряд.

ВИЛКС-БЕРІ, ПА. — В-во св. І. Хрестителя відд. 223, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 5-го вересня, в парохіяльній залі, зараз по Сл. Божій. Маємо важні справи. Присутність всіх членів конечна. — Уряд.

Посмертні Згадки

ВАСИЛЬ ШИШКА, член і предсідник і бувший делегат на минувшу Конвенцію Т-ва Українських Січових Стрільців відд. 44 УНСоюзу, помер несподівано 21-го серпня 1954 р. Покійний походив зі села Каптиняк, пов. Радехів, Західна Україна. Похорон відбувся 25-го серпня в Православній Церкві при участі двох священників, Родини і Приятелів. Покійний полишив в смутку дружину Теодозію, 3 синів Володимира, Мартина і Євгена, невістки і 4 внуки. Похований на Православнім цвинтарі в Нортгемптон, Па. — В. Й. П.!

НИКОЛА ПАВЛІВСЬКИЙ, довголітній член Т-ва ім. Т. Шевченка, відд. 52 УНСоюзу в Голіок, Масс., помер 26-го серпня 1954 р. в 73 році життя. Покійний походив зі села Вікна, пов. Скалат, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Катерину, 2-х синів Володимира і Івана, 6 внуків, брата Семена і дві невістки. Похорон відбувся 28-го серпня при участі Родини, Членів і Знайомих. Тіло покійного похоронено на цвинтар на вічний спочинок. — В. Й. П.!

Д. Хрупалик, секр.

ТАРЗАН, ч. 3336. На краю безодні.

Найближчого ранку велика процесія скерувалася до святої гори Каратору, щоб бути свідками смертного обряду Дорії.

Кілька годин пізніше урочистий похід вийшов на скелястий вершок і прийшов на край великого кратеру.

Жерці принесли з колісниці завинуте в шкіру тіло і приготовилися кинути його в кратер. — Чекайте! — крикнула Немона.

— Ми хотіли б, щоб Тарзан ще раз поглянув на красу Дорії. Розріжте мішок!